

MÓSER ZOLTÁN

Nemes Nagy Ágnes mosolya

Széljegyzetek, lábjegyzetek, emlékek

„Nem olyan könnyű azt a verset kiválasztani,
amelyiknek históriája van”

N. N. Á

Sokszor meglátogattam Nemes Nagy Ágnest. Az egyik alkalommal elpanaszoltam, hogy a két leányunk annyira szereti a *Bors néni* könyvét, annyit lapozgatták, olvasták, hogy szétesett lapjaira.¹ Aból már nem volt, de az 1979-ben megjelent *Szökökútból* kettőt is adott: az egyiket a két leányunknak küldte, a másikat, nem emlékszem, hogy miért, egy hosszú dedikációval nekem adta! Most, a 100. születésnapján leemeltem a polcra, de azután sorra a többi kötetét is. Hol ebbe, hol abba lapoztam bele. Közel egy hónapig a költő versei között éltem. Fölmerült egy tanulmány írásának a lehetősége is, de írás közben be kellett látnom, hogy az emlékek, emlékfoszlányok nem engedik ezt. Így született ez a kis esszé vagy inkább vallomás.

DALLÁ VÁLNI – VERSNEK LENNI

„Próbálkoztam bizonyos énekhangra írott versekkel is – vallotta az egyik esszéjében Nemes Nagy Ágnes. – Nem ez volt az igazi út, bár nem bánom ezt sem.”² Azért idézem ezt a vallomást, mert a népköltészetéről, a népdalokról sokszor beszélgettünk. (Életéről, verseiről sohasem.) Nekem két évtizedig volt egy olyan műsorom a Népzenei Osztály jóvoltából a rádióban, amely a költők és a népköltészet viszonyáról szólt. Egyszer szóba hoztam – mert tudtam, hogy Áprily Lajost, aki tanára volt, szerette –, hogy a népzene kutató Almási Istvánnak köszönhetően ismerjük a költőnek, Áprilynak még 17 éves korában (gimnazistaként) gyűjtött népdalait.³ Ezek száma több mint félszáz.⁴ Nem „nadrágos” emberek, hanem „harisnyás” legényektől hallotta. A legtöbb gyerekkori barátjától, Fabyán Marcitól való. „Töméntelen dalt tudott, és soknak a keletkezési helyét is meg tudta mondani.”

Amikor erről a népdalgűjteményről beszéltem, Nemes Nagy Ágnes elmondta, hogy mint diák sokat kirándultak Áprily Lajossal, és sokat énekeltek. Azt is elárulta, hogy van egy olyan verse, amely népdal alapján íródott. Ez a *Ház a hegyoldalon* egyik dalbetétje:

Egy lány (kint megy az úton és énekel):

*Szép fényes délben mentem a réten
Zsálya virított az árokszélen
Az árokszélen szép piros zsálya
Mintha a szája volna*

Az „ihlető” népdal pedig ez volt:

*Elment a két lány virágot szedni,
Elindulának, kezdének menni,
Egyik a mástól kezdé kérdezni,
Ki volt az este téged kéretni.⁵*

Jól látszik, hogy a harmadik sorig énekelhető, aztán történt valami: a 5+5-ös (3+2/3+2) sor helyett egy 3+2+2-es „daltalan” sorral lezárja.

Azt is megkérdeztem egyszer, hogy létezik az, mint Weöres Sándor esetében is, aki nem tud énekelni, „fahangja” van, mégis mennyi népdaszerű verset írt. A válasz, ha jól emlékszem, az volt: „tudja, nekünk egy belső hallásunk van”.

„GYERÜNK GYORSAN JÁTSZANI”

Az *Ugróiskola* című verset sokan megzenésítették, de ezeket a felvételeket hallgatva arra kell gondolnom, hogy bár tudják, miről szól, de talán soha nem játszották. A „kip-kop”-nál, mert lovagoltatónak vélik, ügetőként éneklék. Pedig ez lassú, ügyességi játék volt. Épp olyan, mint az alábbi vers! Igen, így kell játszani. Mi az iskolában, a szünetekben, otthon, a ház melletti járdán rengeteget játszottuk, mert érdekes volt, izgalmas, és egy kréta meg egy cserépdarab kellett hozzá.

*Járok az utcán,
kip-kop, kip-kop,
még meg is állok
itt-ott, itt-ott.*

*Jó megállni, nézz oda,
ott egy ugróiskola,
felrajzolva járdaszélre,
zöld krétával nagyra, szépre,
mindenütt van, nézz oda,
itt-ott,
kip-kop,
egy-egy ugróiskola.*

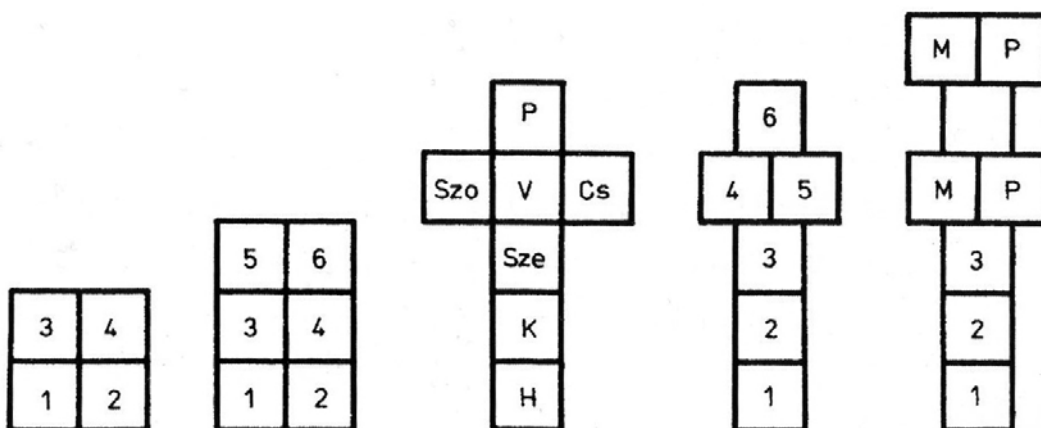
*Egy,
egy,
egy,
páros,
egy,
páros,
fordulj vissza,
páros,
egy,
nem hibáztam, nagyszerűen
megy, megy, megy,
mi van hátra? Páros,
nem leszel te sáros,
itt a vége:
egy,
egy,
egy.*

Többféle ugróiskolát játszottunk, hogy miért *keckec* volt a neve a *sántikának*, az *ickázásnak*, nem tudom. A Magyar Néprajzi Lexikonban megtaláltam a leírását és a rajzát, amely szintén sok száz éves európai, sőt világörökség. A játék lényege, hogy a játékosoknak egy földre rajzolt ábra kockáin kell meghatározott sorrendben végigugrálniuk. Az ábrák formája és a kockák sorrendje szerint több száz fajtája alakult ki, de tulajdonképpen valamennyi két fő forma változata.

Az egyszerűbbet dobókő nélkül, a másik változatot dobókővel játsszák: ez általában lapos kavics vagy cserépdarab. A játékos a kavicsot bedobja az ábra első kockájába, majd fél lábon végigugrálja az egész ábrát. Visszafelé szintén fél lábon állva lehajol a kőért és fölveszi. Amikor kiért, van egy iskolája. Ezután a következő kockába dob. Ha már mindegyikbe dobott, és mindegyik iskolát ki-

járta, háttal dob, és amelyik kockába a kő esik, az lesz az ő vára: ott ő mindkét lábát leteheti, a többi játékosnak azonban át kell ugrania. A játészó akkor „bukik meg”, ha vonalra lép vagy dob, belelép másnak a várába, vagy leteszi a másik lábát is, esetleg a kavics nem a megfelelő kockába esik. Ilyenkor át kell adnia a helyét a következő játékosnak. Ha legközelebb sorra kerül, ugyanabba a kockába dob, mint amikor elrontotta. Addig játsszák, míg az összes kockát el nem foglalják, s az győz, akinek több vára van.

Emlékeim szerint mi a rugós változatot is játszottuk. Ehhez egy cserépdarab kellett. Ezt a dobó szintén kockáról kockára dobta, de úgy haladt előre, hogy minden ugrással átpöckölte cipője orrával a követ. Sem a vonalra lépni, sem a vonalra dobni nem volt szabad, aki tévesztett, az *levan, iszik, megbukott* stb. Ez azt jelentette, hogy megvárta, míg újra rákerült a sor, előlről kezdte, illetve folytatta onnan, ahol elvétette a játékot. Az nyert, akinek a legtöbb háza volt.

A földre rajzolt ábrák sokféleségéből a fent látható jellemző formákat mind ismertük. Leggyakrabban a több részre osztott négyzetek, illetve téglalapok voltak, a kereszt- vagy emberforma és a kettős kereszt. A kockákat megszámoztuk vagy elneveztük (H, K, Sze, Cs, P, Szó, V: a hét napjai, M: mennyország, P: pokol). A 3. rajz V, vagyis „vasárnap” kockájában pihenésképpen minkét lábát le lehetett tenni. A 4. rajz 4. és 5. kockájába, valamint az 5. rajz M és P kockáiba egyszerre, terpeszben kellett ugrani, utóbbiban terpeszállásban felugorva meg is kellett fordulni.

EGY TOLVAJKULCS MIRE JÓ?

Otthon, abban az ebédlőasztal fiókjában, amelyben minden volt (mert a minden elért az ötvenes években egy fiókban) tolvajkulcsot is lehetett találni. Ezt az egyszerű, vastag drótból készült, a végén meghajtott és laposra kikalapált eszközt akkor vettük elő, amikor egy kulcsot nem találtunk, mert elvesztettük. Meg a tolvajok is ezzel tudták kinyitni az ajtókat, főként a pincéket. (Biztonsági zár akkor még nem létezett.) Én most, bár nem kerestem, de véletlenül találtam egyet, amellyel nekem a „tárgyi költészet” ajtaja kinyílt, de nem Nemes Nagy Ágnesnél, hanem Weöres Sándornál. Hogy erre sor került, annak az alábbi gyermekvers az oka, amely a *Szökőkút*-ban kiemelten, az első helyen szerepel.

MENNYI MINDEN

*Ez az ösvény sose fősvény,
akármilyen keskeny ösvény.*

*Van itt minden, mennyi holmi!
Hogy is tudnám elsorolni?*

*Cipőfűző, pléhdoboz,
fenyőfáról két toboz,
szódásüveg cserepe,
gesztenyefa levele,
zöld csigák, zöld kövek,
fű alatti bőrövek,
gerle tolla, kréta, gyufa,
fényképen a Verne Gyula,
és a többi de szép, de szép!*

*Ezek,
azok,
izék,
mizék.*

*Bámulok csak ennyi kincsen:
mennyi minden, mennyi minden!*

Az említett tolvajkulcs Weöres Sándor világára nyitott egy rést, és ezen át láttam meg a *Fű, fa, füst* című verséről szóló vallomását. A költő arra hívja fel a figyelmünket, hogy ez a vers „huzamosan” készült! „A vers háromszavas címe és egyúttal refrénje pólyás korom egyik legelső mondókája volt, és ekörül kezdett kristályosodni a leendő költemény. Ez a csíra hamarosan magába olvasztotta egy diákkori versvázlatomat; a következőt:

*Valamikor a székek, asztalok
nagyok voltak, nagyon nagyok,
sétálhattam az asztal alatt..
...Mikor kicsi voltam,
éles határok különültek
bennem a dolgok közé,
kettős bugyborékból állt az élet:
ajtó és ablak,
huszár és baka,
lepke és virág.”*

Ez a mondat, ez a megállapítás, hogy Weöres Sándort kicsi korában éles határ választotta el a dolgokat, a tárgyakat, elvezetett Nemes Nagy Ágnesnek a tárgyról írott verseihez, a dolgokról szóló vallomásaihoz. Mert ott, a *Nyári rajzban* és később idézendő *A visszajáró* című versben az a meghatározó – én ezt így értettem meg –, hogy a tárgyak és a költő között nála nincs elválasztó vonal. Ezek nem lomtárba vagy lomtárból való tárgyak: ezek a költővel élő, a benne élő tárgyak. Ezért is mondhatta, hogy számára „a tárgyak erőtere vigasztaló”.

A TÁRGYAKBAN „HÍR” VAN

A Kortárs folyóiratban elindult egy sorozat *Tárgyaim* címen, amihez, a fotózáshoz engem kértek fel. El kellett menni írókhoz mindenféle lámpákkal felszerelve, hogy az elem rakott tárgyakat a készülő íráshoz lefényképezem. Így jutottam el Nemes Nagy Ágneshez is, aki eléggé nehéz helyzetbe hozott, mert nem voltak tárgyai. Illetve olyanok, amiket alig lehetett lefényképezni. Elem rakott kavicsokat, köveket, szöveteket, molyrágtá kalotaszegi írásos párnahajat, újságból kivágott képeket, képeslapokat, földgömböt és csillagtérképet.

Szinte bosszantott, hogy miért kellett lefényképeznem egy néhány centis, üres ceruzabéltartót. De amikor elolvastam az ehhez köthető érzelmes történetet, megváltozott a véleményem. Ráadásul azzal a finom humorral kezdte, ami a szigor mellett szintén jellemző volt rá. „Amennyire képes va-

gyok megállapítani, hazai iparunk remeke. Azt mondtam, üres? Dehogyan üres. Tele van igazi, de igazából igazi szaharai homokkal. Az egyik piramis alján lapátolták bele. Mihelyt módomban volt néhány homokszemet tenyerembe tölteni a drága anyagból, azonnal felismertem, hogy a Krisztus előtt való 14. századból ered, bizonyos Ekhnáton fáraó idejéből. Ezt a fáraót kedvelem. Mondhatnám: gyöngéd szálak fűznek hozzá.”

Akkor nem mondta, de olyan huncut mosollyal fejezte be a kis esszéjét, amelyet máig őrzök, illetve őriz az itt látható fotóm is: „(Tessék. Itt vannak a tárgyak. El lehet kezdeni a fényképezést.) Mindezekon kívül garantáltan Böszörményi úti port is tudok mutatni az ablakközben, és eredeti, hamisítatlan, Corvin áruházi tréningruhát. (De úgy látszik, az a fényképészfiúnak nem kell.)”

Akkor én úgy tettem a dolgomat, ahogyan kérték, de ha most mennék fel a Böszörményi úti lakásba, akkor azért megkérdezném, hogy az asztalt, a lámpát, az asztalon lévő vizespoharat meg ott azt a drótot, ugye, nem kell lefényképezni? Mert ott voltak ezek is. Ott is, és az egyik, *A visszajáró* című versben is:

*Ez volt az asztal. Lapja, lába.
Ez volt a drót. Ez volt a lámpa.
Pohár is volt mellette. Itt van.
Ez volt a víz. És ebből ittam.⁶*

Drótot fényképezni nem nagy öröm, de nem is kellett. Viszont a szeretett Krisztina körúti gesztenyefákat, ott, a templom mellett, azt szívesen fényképeztem volna. Mert hogy ezekről a fákról két verset is írt. Az egyik gyermekvers, a másik rajzvers. Ez példának is jó, mert azt vallotta Nemes Nagy Ágnes a gyerekekről, hogy „rájöttem,

hogy a gyermekvers: műfaj. Itt lehet valamit csinálni. Híve vagyok annak, miszerint a jó gyerekvers is ugyanolyan verscsírából indul ki, mint a valódi vers. Csak a feldolgozási módja, az előadási módja más.” Erre legyen két példa a gesztenyefáról, amelyről így vallott Nemes Nagy Ágnes: „Hogyha lefelé megyünk a Mészáros utcán, a Krisztina-templomot hátulról látjuk. Ez már magában véve is gyönyörű, ez a rövidülésben látott Krisztina-templom: az apsziszának az a gömbölyűsége és az apszisz fölé emelkedő tetőzetnek a bonyolult, ferde vonalai – többféle tetőzet találkozik ott, ugye, külön van lefedve az apszisz, külön a főhajó, a kereszthajó kezdeménye stb. A vonalaknak ez az érdekes találkozási: a »háztetőélmény« egy sűrített foka. Az apszisz fölé pedig föl van rakva egy kereszt, amit egyébként soha, senki se szokott meglátni, mert kovácsoltvasból van, átlátszó vascsipke. Akkor lehet csak látni, amikor én a legjobban szeretem ezt a panorámát, vagyis napsütésben, kék éggel a háta mögött, amikor is a háttérből élesen kiugrik. És még valami van ott. Oda van tűzve a templom apszisza mögé egy nagy gesztenyefa. Ez a gesztenyefa is akkor a legszebb, természetesen, amikor virágzik. Különben is a gesztenyefa virágzása az évben olyan kivételes pillanat, mint amilyen kivételes az esztendőben a karácsony.”⁷

A gesztenyefa, a levél is többször előkerül verseiben. Például a gyermekversei között, ahol már lombja van, és nagyon zöld! A címe szerint cifra ez a gesztenyefa-palota. Csodapalotának is mondhatnók, hisz fényes éggel van megtapasztva!

*Cifra, cifra ez a fa,
gesztenyefa-palota.
Zöld levélből összerakva,
fényes éggel megtapasztva
háta, orma, oldala.*

*Szüntelen a susogás itt,
szüntelen a surrogás,
leng a padló, leng a kémény,*

*zöld selyemből ez a ház,
ablak, ajtó, alagút,
csigalépcső, csodakút,
s minden zugban gyertya, száz,
füstös, fényes, óriás.*

*Gesztenyefa-palotában
csupa fény és csupa árny van,
csupa kuckó, csupa tér,
mert itt mindig fúj a szél.*

*Zárva van,
tárva van,
aki itt él: szárnya van.⁸*

•

Mivel nekünk is volt az udvaron egy óriás gesztenyefánk – azt nézem és láttam az ablakból 35 éven keresztül –, fotót is tudok mellékelni a vers és az idézett vallomás mellé: Ez azért is meglepő, mert nem gondoltam rá eddig, hogy valóban olyan élmény volt – mert egy évben csak egyszer virágzik –, mint a karácsony!

NYÍLÓ GESZTENYE

*JaJ
Kíált a lomb a fára jaJ
Míg kibújok meggyötör a gally
Nékem is fájsz így felelt az ág
S felnyöszörgött minden egy virág
Fáj kibújni Fáj kibújni Fáj
Visszahúz az alvadó homály
S minden sejtben borzongott a kíN
Jaj be fájnaK
AprÓ
BimbaiM
Földre
dőlné
már a
törzse
össze
törne
össze
törne?
reszket minden csepp ere

s kész a nyíló gesztenye*

•

Ha már a fotózást is idekevertem, akkor egy nagyon fontos dolgot el kell mondanom, ami látszólag technika, de annál több. Én még azon régiek közé tartozom, aki filmre dolgozik, és külön méri a fényt. Ezért tudom és mondom, hogy minden tárgy fényt nyel el és fényt ver vissza: hol ebből van több, hol abból. Mindenről és mindenkiről le tudom olvasni a fénymérő segítségével, hogy mennyi

fényt sugároz! Ezért is így közelíték a sokat idézett hatsoros vers kezdő megállapításához: „Mert fény van minden tárgy fölött.”

Ám ahhoz, hogy fény ragyogjon minden tárgy fölött, valami fontos dolog kell: egy fényt adó fényforrás. És ez a Nap. A legősbibb jelképek közé a szoláris szimbólumok tartoznak, és ezekből a Napot, a Holdat átvette a kereszténység. Imákban, énekekben, ábrázolásokon a fényes Nap Jézus, a Hold Mária jelképe lett. Magamtól is kérdezem, mert annyiszor felmerül Nemes Nagy Ágnes hite, vajon ez az objektív, „tárgyasított” kép, ez a sor nem az egyik legszebb, legtömörebb vallomása a hitéről? A kimondhatatlanról?

OBJEKTÍV LÍRA

Rónay György írta 1971-ben Nemes Nagy Ágnes úgynevezett objektív tárgyias lírája kapcsán: a költő feladata, hogy „azt, ami alaktalan, alakká kell formálni, hogy »legyen«; akkor természetes, hogy ami mivoltánál fogva ködös és veszedelmes, azt a lehetőségig át kell világítani, a tudat fényébe kell emelni, hogy »boldogok legyenek benne a tárgyak«, anélkül hogy megszűnnének »tárgyak« lenni, anélkül hogy valamiféle kártékony és vajákoskodó metamorfózisban dimenzióikat veszítenék”.⁹

Emlékeim szerint szóban is elmondta, de le is írta is Nemes Nagy Ágnes, hogy a vele kapcsolatos „objektív líra” fogalmát – mert nem ő találta ki – szívesen „kölcsonadja”, lehet, szabad használni bárkinek. Ezt a *Tárgyiasság* című esszéjében a szimbolizmus utáni költői teremtés egyik útjának mondja, és így magyarázza: „Elvégre a hasonlat felnövelésének, a hasonlított bekebelezésének a ... más módja-útja, szimbolizmus utáni útja az, amely a hasonlat átbillenésétől, növekedésétől a képbe áttett, képbe csomagolt közlendő felé visz. [...] Itt a költő mellérendel, odarendel egy képet, belső élményéhez – Eliot szavával: objektív korrelatívot teremt –, hogy a kép azonosuljon a mondandóval, méghozzá a maga tárgyias sokértelműségében. Mert a tárgyak komplexitása, egy kőé, egy krumplibokoré, egy lépcsőházé, egy gyürkés elefántfülé úgy, ahogy van – mégiscsak utolérhetetlen. [...] S mindezzel körül is írtuk a modern képhasználat egyik legfontosabb tartományát, a kép észrevétlen önállósulásától eljutva a tárgyias líráig.”

A fenti magyarázatban előkerült egy név: T. S. Eliot. Nemes Nagy Ágnes az angol költő verseit jól ismerte, fordított is tőle, és sokszor idézte gondolatait, érveit. Ezek között van egy „árulkodó” mondat is: „Vegyük például Eliotnak, az objektív líra feltalálójának és kodifikátorának egyik versét, a *Rapszódia egy szeles éjszakán-t*.” Ebből én arra következtetek, hogy tőle való, tőle kölcsönözte – és adta tovább – az „objektív líra” kifejezést, megnevezést.

MINT A FÁK, MINT A LEVELEK...

A összegyűjtött verseit tartalmazó kötetemből egy papírcsík nyúlott ki. Nyilván nem véletlenül jelöltem meg húsz évvel ezelőtt a *Falevél-száraz* című prózaversét.¹⁰ Nem ezt terveztem a vé-

gére, de ide kívánczolt az egyik fotóm mellé. Befejezésül egy részletet ide másolok. Én ezt üzenetként olvasom. Talán ez a fotó, ez a gesztenyefa-levél is az.

„Fölemeltem a gesztenyefa-levelet, ahova lehullt, a járdaszélről, és akkor – gyorsan – még egyszer lehullt. A hét levélujj alig hallható, kis roppanással hirtelen hátracsuklott és hétfelé szállt, vagy talán egyfelé, mindenestre el. Pedig eléggé ünnepélyesen hajoltam érte, ahogy kijár a hullt levélnek, valamely megtiszteltetés szorongásával is: érinteni az eddig érinthetlent. Érinteni a fentről érkezőt, fogni, nézni, vinni, megúsztatni utoljára a szélben.

És most lehullt másodszor is, milyen fura kis roppanással. Más nem maradt: a szára. A levélszár üres pálcikasága. Egy puszta nyél, a megfosztottság maga. Még az avar arany tragédiája sem az övé; ki veszi

észre benne? Egy ócska ceruza, melynek hegyéről letörtek a szavak, hulladékdrót, mely nem közvetít áramot tovább.

Ki veszi észre a fák tervrajzait? Amelyek rögtön testbeöltözötten mutatkoznak a lomb mögött, pálcikák, nyelek, inak szövevényét, precíziós percegését, amint milliméterre számítottan emelik, helyezik a levelet – meddig emelik? Pontosan a fényig. Mindegyiket saját helyéig, e mértani helyig, melyet betölt.”

Aki ezt figyelmesen elolvassa, könnyen észreveszi, hogy ez egy vallomás a fényt szomjazó életről, az életünkről és arról az Alkotóról, aki a levelek, a fák – a teremtmények – betöltendő helyét pontosan kijelöli, még akkor is, ha nem tudunk erről; mert nem vesszük észre azt a láthatatlan tervrajzot, amely nekünk készült.

JEGYZETEK

¹ 1978-ban jelent meg, színházi változatát először az Egyetemi Színpadon, 1980-ban mutatták be Novák János rendezésében, Dajka Margit főszereplésével.

² NEMES NAGY Ágnes, *Látkép gesztenyefával (Beszélgetés Kabdebó Lóránttal)* = Uő, *A magasság vágya: Összegyűjtött esszék*, Magvető, Budapest, 1982, II, 435.

³ „Néhány szó gyűjteményemről. E kis gyűjteményt 1904 nyarán szereztem a székelyföldi »sóvidéken«. Az egész vidék egy medencéből áll, melyben öt falu kerül el. A medence déli részén van Korond, közepén Alsó- és Felsősófalva, északon Parajd – a vidék központja – és Szováta. Parajdon sereglik össze vásárok alkalmával a vidék népe, melyet ilyenkor lehet legjobban tanulmányozni. Jóraló, becsületes, de szegény székely nép, mely még szegénységében is megtartja, kifejezésre juttatja dalos természetét. Egy legénytől megkérdeztem, hogy hogyan »csinálják« ezeket a nótákat, s ő erre azt felelte, hogy »nyáron a törökbúza-hántóba, télbe' a fonóba' eszeülünk, leányok, legények, s osztán egyik egyet mond, a másik mást«.”

⁴ http://www.sztanyi.ro/download/NYIRK_1987_2.pdf

⁵ Mivel meg is hallgatható az interneten, ezért a kottáját nem közlöm itt. <https://csemadok.sk/nepzenei-adatbazis/elment-a-ket-lany-viragot-szedni/>

⁶ *A Mi van a szobában?* című gyermekversben pontosan ezek a tárgyak jelennek meg!

⁷ NEMES NAGY Ágnes: *Látkép, gesztenyefával* https://konyvtar.dia.hu/html/muvek/NEMESNAGY/nemesnagy00234a/nemesnagy00297_o/nemesnagy00297_o.html

⁸ „A növényi *naprendszer*, a fa belső mikrokozmoszának ábrázolására Nemes Nagy Ágnes egyik gyerekverse, a *Cifra palota* is kísérletet tesz, amelynek Tóth Árpád *Gesztényefa-pagoda* című versével mint lehetséges előzményszöveggel való együtt olvasása érdekes tanulságokkal szolgálhat.” (Hernádi Mária)

⁹ RÓNAY György, *Nemes Nagy Ágnes, vagy az úgynevezett objektív tárgyias líra*, Új írás, 1971/11, 110–111.

¹⁰ Erről a versről részletes elemzés olvasható: Z. URBÁN Péter, *A jellé váló tárgy*, Kortárs, 2012/7–8.

Kedves Olvasóink!

Figyelmükbe ajánljuk a *Kortárs* YouTube-csatornáját, amelyen különböző sorozatokban érdekes beszélgetéseket, előadásokat mutatunk be az irodalom és a társművészetek területéről. Itt tekinthetik meg lapszámajnlóinkat is.

Kövessék a *Kortárs*at a YouTube-on is!

<https://www.youtube.com/channel/UC23dTe6BwyT90lfrPSAhetQ>
